

Možnosti in pomen sprave Mednarodna konferenca

Celje, 3.–6. november 2011

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani je tudi v letošnjem novembru organizirala mednarodno konferenco z aktualno in pomembno tematiko, spravo. Konferenca je potekala od 3. do 6. novembra 2011, njen polni naslov pa je bil *Možnosti in pomen sprave/The Possibilities and Meaning of Reconciliation*. Večina konferenčnega programa je potekala v Domu Sv. Jožefa v Celju, v petek pa se je dogajanje preselilo v Ljubljano, v prostore Teološke fakultete (velika predavalnica). Pomembna posebnost letošnje konference je bilo to, da je bila organizirana pod okriljem Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu; njen predsednik Felix Unger se je konference udeležil tudi kot predavatelj.

Vodilna organizatorja konference sta bila prof. dr. Janez Juhant, predsednik programskega odbora, in dr. Bojan Žalec, višji znanstveni sodelavec, predsednik organizacijskega odbora. Člani programskega odbora so bili še akad. prof. dr. Felix Unger, akad. prof. dr. Jože Trontelj, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, akad. prof. dr. Jože Krašovec in prof. dr. Wolfgang Palaver. Organizacijski odbor pa so poleg dr. Žalca sestavljali še doc. dr. Stanislav Slatinek, doc. dr. Vojko Strahovnik, asist. dr. Tadej Strehovec in Ana Martinjak Ratej. Finančno podporo sta prispevali Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

S prispevki so sodelovali znanstveniki iz šestih evropskih držav, iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske, Romunije, Slovenije in iz Švice, v štirih dneh se je tako zvrstilo sedemintrideset predavateljev, od katerih jih je osem imelo predavanja v študentski sekciji, ki je bila drugače večinoma sestavljena iz doktorskih študentov. V letošnjem letu se je prvič zgodilo, da je bil mednarodno obarvan tudi študentski del konference. V angleškem jeziku, ki je bil uradni jezik simpozija, so potekala predavanja znanstvenikov z različnih področij: teologija, filozofija, zgodovina, psihologija, sociologija, medicina, pedagogika, religiologija in pravo. Problemi pravnega procesa so bili tako osvetljeni z različnih vidikov, predstavljene so bile značilnosti pravnega procesa v različnih državah, kulturah, religijah in političnih sistemih, specifična sprava na medosebni ravni in znotraj družine, obravnavani so bili primeri pravnega procesa v Svetem pismu, v literaturi in v življenjskih zgodbah, tematika sprave pa so predavatelji prikazali tudi na področju medijev in virtualnega sveta. Predstavljeni so bili raznovrstni filozofski in teološki poudarki glede sprave, sprava s perspektive žrtve in s perspektive storilca, soočili smo se tudi z vprašanjem, ali je sprava mogoča v vseh primerih. Sklopi predavanj so se končali z diskusijami, ki so pripomogle k izmenjavi mnenj in izkušenj.

Konferenčno dogajanje se je začelo v četrtek, 3. 11., v Domu Sv. Jožefa v Celju, ob 16.30, s pozdravnim nagovorom predsednika organizacijskega odbora, Bojana Žalca. Prvo predavanje z naslovom Svetopisemska vzgoja za spravo je imel Stanko Gerjolj (Ljubljana), sledila so predavanja Marcela Mäcelaruja (Osijek, Hrvaška) z naslovom Babilon – od besedila do simbola, Tomaža Erzarja (Ljubljana) o notranji vojni in o notranji spravi in Irene Avsenik Nabergoj (Ljubljana) o spravi kot najvišji resnici zasebnega in družbenega življenja; poslušalcem jo je predstavila ob razlagi in primerjavi literature in biblijskih besedil. Nato sta nastopila še Wilhelm Guggenberger (Innsbruck, Avstrija) s predavanjem Sprava in priznanje krivde v teologiji Dietricha Bonhoefferja in Corneliu Constantineanu (Bukarešta, Romunija) s prispevkom z naslovom Sprava v svetu izključenosti: možnost za radikalno novost »v Kristusu«. Sledila je polurna razprava, s katero se je končal uradni del prvega konferenčnega dne.

V petek je program potekal v Ljubljani, v veliki predavalnici Teološke fakultete. Za glasbeni uvod je poskrbel Zbor bogoslovcev ljubljanskega semenišča, sledil je pozdravni govor dekana Teološke fakultete, Stanka Gerjolja. Nato smo poslušali še nagovor slovenskega evropskega poslanca Milana Zvera, predvajanje govora latvijske evropske poslanke Sandre Kalniete in govor Andreje Valič Zver, direktorice Študijskega centra za narodno spravo. Nepričakovano je bil na konferenci v petek navzoč tudi msgr. Pierre Debergé, rektor Katoliškega inštituta iz Toulousea, ki je udeležence konference tudi pozdravil in nagovoril. Za govori sta Janez Juhant in Bojan Žalec na kratko predstavila zbornik z naslovom Izvor odpuščanja in sprave: človek ali Bog? Spravni procesi in Slovenci, ki je uvodna študija problematike, obravnavane na konferenci, bo pa tudi predmet nadaljnjih mednarodnih raziskav.

Prvo petkovo predavanje z naslovom Sprava kot predpogoj za prihodnost je imel Felix Unger (Salzburg, Avstrija), za njim je predaval Jože Trontelj (Ljubljana), naslov njegovega prispevka pa je bil O dolžnosti, da se učimo iz zgodovine. Po odmoru so se zvrstila predavanja: Wolfgang Palaver (Innsbruck, Avstrija), Zakaj skrb za žrtve zahteva odpuščanje: girardovska razmišljanja o monoteizmu, nasilju in spravi, Jože Krašovec (Ljubljana); Svetopisemske osnove sprave, in Janez Juhant (Ljubljana), Brez žrtev ni življenja na svetu? Uradni del se je zopet sklenil s pestro diskusijo, sledil pa je še neuradni del, kosilo v ljubljanskem semenišču, ogled semeniške knjižnice in kapele in nekaterih ljubljanskih znamenitosti.

V soboto, 5. 11., je bil program izredno pester in precej zgoščen. Predavanja je ob 9.00 odprl Branko Klun (Ljubljana) s prispevkom Zgodovina in (ne)pravičnost. Levinasov zagovor človeške edinstvenosti. Nadaljeval je Gunter Prüller-Jagenteufel (Dunaj, Avstrija) s predavanjem Zadrževanje sile nasproti zlu in brazgotinjenje krivde. Bonhoefferjeve opombe o predzadnjih korakih k spravi. Nato je Igor Bahovec (Ljubljana) predaval o pomenu kulture v procesih sprave in o vlogi resnice, dialoga in očiščenja spomina v tem kontekstu, Claudia Paganini (Innsbruck, Avstrija) pa se je spraševala, ali si lahko mediji privoščijo spravo in ali lahko sprava v medijih postane načelo minimalistične etike. Sledila je polurna razprava in kratek odmor. V naslednjem sklopu so nastopili Daniel G. Oprean (Osijek, Hrvaška), Sprava v Cerkvi in družbi, cerkvena služba kot božja spravna dejavnost, Gabor Kovacs

(Budimpešta, Madžarska), ki je predaval o spominu, o pozabljanju in o spravi na Madžarskem, Mitja Ferenc (Ljubljana), Samostojna Slovenija in prikrita grobišča, Jože Dežman (Kranj) pa je govoril o Sloveniji in o zločinskem bremenu titoizma. V polurni razpravi so udeleženci pogovora primerjali zgodovinske izkušnje različnih evropskih držav, predvsem izkušnje Madžarske in Slovenije; sledila sta kosilo in ogled spominskega parka Teharje.

V popoldanskem sklopu je bilo najprej na vrsti predavanje Antona Jamnika (Ljubljana), Sprava je znamenje notranje moči, svobode in poguma, nadaljeval je Bela Mester (Budimpešta, Madžarska) s prispevkom Sprava kot osnova za vzpostavitev političnih skupnosti – Atene po tiraniji tridesetih tiranov/Srednja Evropa po svojih žepnih tiranih, sledilo je predavanje Tadeja Strehovca (Ljubljana), Ali je možno vzpostaviti novo narodno spravo na temelju starih »simbolnih« žrtev? Zopet je bila na vrsti polurna diskusija, nato še kratek odmor. V zadnjem sobotnem sklopu so besedo dobili (večinoma podiplomski) študentje: Myroslava Rap (Leuven, Belgija), Sodobna razprava ukrajinske Grške katoliške cerkve o spravi in problemu razkola v pokomunistični Ukrajini, Ana Martinjak Ratej (Ljubljana), Kako preseči krog maščevanja?; Mik Šetina (Ljubljana), Ponovna vzpostavitev etičnih človeških odnosov kot sredstvo za družbeno spravo, Aljaž Peček (Ljubljana), Možnosti odpuščanja v navideznem svetu, Luka Trebežnik (Ljubljana), Odpuščajoča logika dekonstrukcije, Neja Samar Brenčič (Ljubljana), Trud za socialno vključenost starostnikov kot del odgovora na spravo med generacijami in medgeneracijsko solidarnost. Prispevek k trajnostnemu razvoju, in Anton Končnik (Ljubljana), Antropološki in teološki vidik sprave – konkretni primer. Številnim in raznolikim študentskim prispevkom je sledila polurna diskusija, s katero se je sklenil sobotni program.

Zadnji konferenčni dan, nedelja, se je 6. 11. začel z jutranjo mašo, predavanja pa ob 9. uri. Prvi predavatelj je bil Vojko Strahovnik (Kranj), govoril pa je o krivdi, o sramu in o spravi v odnosu do človeškosti. Bojan Žalec (Ljubljana) je predaval o spravi kot doseganju pozitivnih odnosov po poti notranje (moralne) preobrazbe. Prispevek Roberta Petkovška (Ljubljana) je imel naslov Odpuščanje: nemogoče ali težko? Religiološko sta bila obarvana prispevka Draga Karla Ocvirka (Ljubljana), Jezus – niti jabolko spora niti roka sprave med kristjani in muslimani, in Marjane Harget (Ljubljana), Idžtihad – novo odkritje starega koncepta. Po razpravi in kratkem odmoru se je s prispevkom Marija Jožeta Osredkarja (Ljubljana), Odpuščanje je novo stvarjenje, začel zadnji sklop predavanj. Sledila sta še Stanislav Slatinek (Ljubljana), Pravde o ločitvi zakoncev, in Barbara Simonič (Ljubljana), Obzorja sprave po travmatični izkušnji, njima pa razprava. S sklepno besedo Bojana Žalca se je mednarodna znanstvena konferenca končala.

Simpozij Možnosti in pomen sprave je bil uspešen v več pogledih. Poleg izredne pestrosti, eminentne zasedbe, dobrih in jasnih znanstvenih prispevkov, precejšnje medijske pokritosti in poleg tekočega poteka sta letošnjo konferenco odlikovali tudi sproščenost in pristnost medsebojnih odnosov vseh udeležencev.